

"Kurs mod fjerne kyster".

Læsning af Karen Blixens novelle 'De Blaa Øjne' på Strandingsmuseet

I dette forløb arbejdes der med danskfaglig læsning af Karen Blixens novelle 'De Blå Øjne' (uddrag fra novellen 'Peter og Rosa', fra 'Vintereventyr', 1942). Forløbet kan fx bruges i forbindelse med litteraturanalyse-forløb med fokus på komposition, fortolkning eller tekstlingvistik/sætningsanalyse; et forfatterskabsforløb om Karen Blixen; temaforløb om skæbne, skibsfart, skibsforslis, køn, myter eller måske i forbindelse med, at man arbejder med fantastisk litteratur som generisk bestemmelse.

Forløbet lægger altså op til, at museumsbesøget har et ganske bestemt danskfagligt fokus, og at besøget tager udgangspunkt i Blixens fortælling. Besøget skal understøtte og udvide forståelsen af Blixens fortælling med brug af stedbaseret læsning. Der er derfor kun fokus på enkelte dele af udstillingen. Udstillingen som helhed må man vende tilbage til en anden dag, eller man kan afse tid til, at eleverne besøger resten af udstillingen, når litteraturforløbet er slut.

Forløbet er designet med en forberedelsesdel på skolen, en tur til Strandingsmuseet og stranden/havet, og et opfølgende arbejde i klassen. Flere af opgaverne kan både løses på skolen og på museet, alt efter hvordan det lige passer.

Opgaverne til eleverne er beskrevet på arbejdsark, der er klar til print.

Forberedelse derhjemme

Optakt til læsning (förlæsning) - Myter og skröner om sømænd

- Læs/syng/hör sangen "Alle sømænd er glade for piger..." af Otto Brandenburg (fra filmen "Sømænd i knibe, 1960). <https://www.youtube.com/watch?v=Ja-j2TUXEkA>
- Tal om skrönen/myten om, at en sømand har "en pige i hver en havn". Kender I andre myter om livet på havet?
- Diskussion på klassen: Hvorfor fascineres vi sådan af myter om livet på havet? Og hvorfor er de som de er?
- Læs/hör/syng Johannes V. Jensens vise "En sømand har sin enegang" (skrevet ud for Tunis i 1925. Udgivet i Berlingske 1926, læs mere her: https://da.wikipedia.org/wiki/En_S%C3%B8mand_har_sin_Enegang). Digtet kan findes her: <https://festklaveret.dk/tekst/54/en+soemand+har+sin+enegang.html>
- Eleverne arbejder med digtet (**Arbejdsark_En_Sømand_Har_Sin_Enegang**)

Karen Blixens tekst 'De Blaa Øjne' fra Peter og Rosa, Vintereventyr, 1942.

- Læs Blixens fortælling "De Blaa Øjne" som helhed. Teksten findes her: May og Hansen (2010). "Fandango 6", Gyldendal.

- Aabenhus (2003). "Litteraturhistorie for Folkeskolen. Tekster", Dansk lærerforening 2003
Novellen findes også indlæst af Karen Blixen selv her:
https://dansk.gyldendal.dk/en/Indgange/laerer/intermedial_litteratur/at_laese_.aspx)
- Nærlæs linjerne, der begynder med: *Oh min lille søde skat, sagde han. Hvad skulle jeg gøre med en kone...(...)*, og slutter med: *du forstår mig ikke*. Hvad tænker I om skipperens hhv. konens udsagn i uddraget? (**Arbejdsark: Blixen_Kvindesyn_fortolkning**).
- Hvilke sømandsmyter og -skrøner spiller historien på? Kan gennemgås mundtligt, på tavlen eller springes over.

Sådan må man altså ikke skrive. Men Blixen gør det

I de to næste arbejdsark er der mulighed for at arbejde videre med Blixens lange sætning i starten af Novellen. (**Arbejdsark_Blixen_Den_Lange_Sætning**). Lad eleverne nærlæse/genlæse beskrivelsen af galionsfiguren "Den smukke Severine" i indledningen. Lad dem læse den højt for hinanden et par gange, og referere, hvad der står i den. Det er svært, for Blixen bruger her en sindssygt lang sætning/periode.

- Antal ord? Antal hoved- og ledsætninger?
- Hvorfor skriver Blixen sådan? Hvordan præger det fortællingen?
- Omskriv sætningen til bedre sprog med flere kortere sætninger, så den er lettere at forstå.
- Lav en beskrivelse af den unge kone, Severine, hvor du bruger Blixens syntaks. Og lav en beskrivelse, hvor du bruger kortere sætninger.
- De seje: gå til 'Hjernevrideren', og arbejd videre med at analysere og forstå Blixens lange sætning. (**Arbejdsark_Blixen_Syntaks**) og Ark med hjælp til læreren.

Eleverne tager begge deres beskrivelser med på print, når I skal besøge Strandingsmuseet.

Tur til Strandingsmuseet

Medbring:

- Elevernes 2 beskrivelser af Severine (print).
- De arbejdsark, som I vil anvende (print).
- Skriveredskaber og evt. skriveunderlag.
- Novellen "De Blå Øjne" i papir-version (print eller bog).
- Madpakker
- Godt med tøj til den indledende sansning

Ankomst til stedet

Saml eleverne udenfor, og fortæl dem om forløbet. Den første aktivitet foregår udenfor, hvor stedet og havet skal sanses og sættes i forbindelse med læseteksten.

- Gå **først** ned til stranden, ud på høfden (i teksten en "pier"). Giv eleverne tid til at observere og sansse stedet (10-15 minutter) ved at gå omkring uden at tale sammen. Hvad ser I? Hvad er det for et sted? Hvad tænker I om stedet? Saml derefter op på observationerne, og fortsæt med:
- Synes I evt. at stedet har noget med Blixens fortælling at gøre? **Arbejdsark: Vesterhavet_sansning.**
- Gå i læ bag høfden, og nærlæs/genhør linje 106-115. Overvej: hvilken knude er løsnet på Anfin som de kaldte Ganfins sæk i dag? (hvordan opfører havet sig?). **Arbejdsark: Anfins_sæk_og_vejrobservationer**

Museumsudstillingen

Gå tilbage til museets hovedindgang. Genlæs, læs op, eller hør evt. indledningen til novellen fra *I Helsingør levede for 125 år siden...* indtil linjen med: *men hans kone var meget jaloux på den, før I træder ind på museet, for lige at genopfriske historien.*

Gå herefter ind i rum 1. Se på væggen med typer skibe gennem tiden. Tal med eleverne om, hvilken type skib det kan være, at den unge skipper sejler? (jf *I Helsingør levede for 125 år siden...* i indledningen, novellen er skrevet i 1942, dvs. den foregår i 1817).

Gå længere ind i rum 1, og se på de to **galionsfigurer** ved roret/havet. Lad eleverne diskutere, hvilken af dem der har størst lighed med konen Severine hhv. Den smukke Severine (novellens galionsfigur)? (svar: hende til højre med blå søndagskjole, blomsterbuket, løst hår, blå øjne, himmelvendt blik). Tal om dem, og sammenlign dem ved hjælp af nærlæsninger af novellen. **Arbejdsark: Galionsfigur.**

Lad eleverne læse deres medbragte beskrivelser af den unge kone op for hinanden. Lyt, og "Gæt" om de er skrevet i Blixens syntaks eller i en mere læsbar syntaks. Sammenlign beskrivelserne med de to galionsfigurer.

- Navnet "Severine" kommer af latin "severus", som i engelsk hedder "severe" og betyder streng, krævende eller alvorlig. Hvad kunne navnet Severine så betyde? Hvad kunne galionsfiguren i fortællingen evt. hedde, hvis hun ikke hed "Den smukke Severine"? Find på et mere symbolsk navn til hende.

Med disse opgaver har eleverne arbejdet med at sætte fortællingen om de blå øjne i en søfarts-ramme.

Der er nu mulighed for at lade eleverne se resten af udstillingen. Læreren kan lade sig inspirere af andre opgaver (se under forløbet med 'Den tavse Dreng'), eller selv forestå museumsbesøget.

Hjemme venter flere opgaver med novelleteksten.

Ekstra opgave eller differentieret udfordring:

Eleverne kan eventuelt arbejde videre med modsætningen seende/blind. Hvis I vælger dette, gå så til rum 3, og hør fortællingen om den seende kvinde, An Bjerres, varsel i skabslågen bag portrættet af en kvinde.

Sammenlign fortællingen med Blixens (Severine bliver blind, denne kvinde "ser" klart, men ingen af dem kan dog ændre skæbnen).

- Hvad kan være de symbolske betydninger af hhv. blindhed og forlis i novellen?
- Diskuter eventuelt spørgsmålene om skæbne - se nedenfor. De kan evt. også vente, til man er tilbage på skolen.

Hjemme igen, videre arbejde

Afsluttende elevprodukt

Efter museumsbesøget arbejdes der videre i klassen med novellen. På baggrund af forarbejdet, oplevelserne på museet og arbejdsarkene afslutter eleverne forløbet med et selvstændigt skriftligt produkt.

Lad eleverne skrive et essayistisk refleksion over tekstforståelse og fortolkning med fokus på læsning, forståelse og oplevelsen. (**Arbejdsark_Blixen_Reflekterende_Essay**)

Yderligere arbejde:

I kan vælge at arbejde videre med Skæbnebegrebet

Hvor mange ord og vendinger kan I komme i tanke om, som rummer ordet "skæbne". Lav en liste, og tal om deres betydning. (*skæbnesvanger, gå sin skæbne i møde, undgå sin skæbne, i skæbnens vold, skæbnemager, skæbnefortælling etc.*)

- Hvor i fortællingen kan man sige, at Severine besegler hhv. møder sin skæbne? Og Den unge skipper?
- Hvad bliver de to hovedpersoners skæbner, og hvorfor?

Andre idéer

- Eleverne kan opstille modsætningspar, fx blind/seende, mand/kvinde, etc. med udgangspunkt i novellen, eller med udgangspunkt i de to galionsfigurer.
- Meddigtning: Eleverne kan skrive breve fra Severine til den unge skipper. Og fra skipperen til Severine.
- Hør Blixens oplæsning af novellen på:
https://dansk.gyldendal.dk/en/Indgange/laerer/intermedial_littratur/at_laese_.aspx
- Læs (eller skriv) om galionsfigurer (find eller skriv en informerende tekst/faktatekst). Hvorfor havde man mon galionsfigurer på gamle træskibe? Hvilken betydning tillagde man dem? Hvilke typer findes der?

Se også

- Gyldendal, "Dansk i dybden". Blixens "De blå øjne" som intermedial litteratur http://danskidybden.gyldendal.dk/genrer_i_dybden/intermedial_litteratur/forloeb_om_intermedial_litteratur.aspx
- (mest for læreren): <https://litteratursiden.dk/temaer/fortaellinger-fra-havet>

Læs også

- Holger Drachman: "Fregatten Freja" (digt 1875). www.kalliope.dk
- St St Blicher: "Prinds Christian" (digt om Englandskrigene, 1847) www.kalliope.dk

KNUDERNE PÅ ANFINS SÆK

Arbejdsark til vejrobservation

I Karen Blixens tekst 'De Blaa Øjne' (1942) beskriver hun myten om Ganfin/Anfin og sækken, der rummer blæsten.

I dette arbejdsark skal du/I arbejde med at aflæse vejret.

Hvis det blæser meget, kan du/I gå om bag hoveden i læ.

Nærlæs afsnittet om vinden:

”Denne gamle kones far havde været den Anfin, som de kaldte Ganfin, og som solgte god vind til sømændene i en sæk. Hvis man løste én knude på sækken, da fik man en frisk brise, så skibet dansede frem over bølgerne, og bølgerne havde et let sølvskum. Løste man den anden knude på sækken, da fik man en strygende vind, som rejste bølgerne højt og fejede skibet med sig, og løste man den tredje, da brølede stormen i sejlene, og masterne knirkede (...).” (Blixen, 1942).

Se på Vesterhavet.

Hvordan ser det ud i dag i forhold til Karen Blixens beskrivelse?

Hvor mange knuder mener du, at sømanden har løsnet på sækken, han har købt af Anfin?

Antal knuder	Beskriv havet i dag
1	
2	
3	

Er det godt vejr for en skipper i dag?

BLIXEN DEN LANGE SÆTNING

Arbejdsark til elever

I denne opgave skal I arbejde med Karen Blixens måde at skrive på – det, der kaldes syntaks.

Nærlæs/genlæs beskrivelsen af galionsfiguren ”Den smukke Severine”. Læs den højt for hinanden et par gange, og referer, hvad der står i den.

’Og han fik en dygtig billedskærer i Dragør, som han kendte, til at lave en galionsfigur så lig hans kone i ansigt og skikkelse, som det lod sig gøre, i en lyseblå og lyserød kjole mage til hendes egen søndagskjole, som han selv havde taget hjem til hende fra Sicilien, og med det lange dejlige hår, som hans unge kone selv meget ærbart bandt op under en lille net hvid kappe, bølgende efter hende, som om vinden førte det med sig.’ (Blixen ”De blaa Øjne”, 1942).

Sådan må man altså ikke skrive. Men Blixen gør det

Den er svært at læse op, for Blixen bruger her en lang sætning/periode.

Tæl op: Hvor mange ord er der i sætningen (fra punktum til punktum)?

Tænk over: Hvorfor skriver Blixen sådan? Hvordan præger det fortællingen?

Omskriv sætningen til ’bedre’ sprog med flere kortere sætninger, så den er lettere at læse og forstå.

Lav en beskrivelse (én sætning) af den unge kone, Severine, hvor du bruger Blixens syntaks:

Lav en ny beskrivelse af Severine, hvor du bruger flere kortere sætninger:

Vigtigt!! Tag begge dine beskrivelser med på print, når I skal besøge Strandingsmuseet.

KVINDESYN

Arbejdsark til tænkeskriv

I Karen Blixens tekst 'De Blaa Øjne' (1942) beskriver sømanden (skipperen) sin kone Severines rolle.

I dette arbejdsark skal du/I arbejde med at forstå, hvad det er, han mener.

Nærlæs tekststykket

"Oh, min søde lille skat," sagde han, "Hvad skulle jeg gøre med en kone, som jeg forstod. Jeg elsker hende, fordi hun ligner dig, og jeg elsker dig, fordi du ligner hende. Vi sømænd, vi har et stort hjerte, ligesom vi har en stor næve. Det kan meget godt rumme mere end én. Ja, det kan rumme alle piger i Verden på en gang og i inderlig taknemmelighed imod jer, fordi I er så glatte og lette og nette. Men jeg er også glad over på samme tid, at jeg ved, at du har sådan et lillebitte sødt hjerte, at det ikke kan rumme mere end én mand; ja, ikke engang en hel mand, men noget af ham stikker ud, og så siger du: "Hvorfor behøver han dog også det?" Men du ved da også, at når jeg vil have et kys, så kommer jeg tilbage til Helsingør; og sig mig nu, mens vi taler om det, kan du lide at blive kysset?". "Det er slet ikke noget spørgsmål at gøre sin kone," sagde hun, "der er ingen mening med det, og du forstår mig ikke." (Blixen, 1942).

Tænkeskriv på spørgsmålene:

Hvad er skipperens udsagn om sømænd og kvinder i uddraget?

Hvordan vil du/I tolke hans måde at tiltale sin kone på?

Hvad kunne den sige om hans forhold til kvinder?

Hvordan er hans mening om Severines forhold til mænd?

Hvordan vil du fortolke Severines svar på skipperens udsagn?

REFLEKTERENDE ESSAY

Arbejdsark til elever

Skriv et reflekterende essay om Karen Blixens novelle 'De Blaa Øjne'. Essayet skal fylde mellem 1-3 sider.

Opgaven skal skrives efter besøget på Strandingsmuseet.

Skriv om:

- Hvad optog dig undervejs, mens du arbejdede med novellen?
- Hvordan kan man forstå og fortolke fortællingen?

Essay:

Et essay er en form hvor man kan dele tanker og personlige erfaringer. I et essay vil man ikke overbevise andre, eller lære dem noget, men beskrive nogle af sine egne tanker og spørgsmål.

I et essay henvender man sig direkte til læseren, og du må gerne stille spørgsmål i teksten uden at besvare dem.

Du kan derfor tage udgangspunkt i dine egne oplevelser med novellen, og komme med dine egne meninger.

Sproget må gerne anvende billedsprog, metaforer og fakta i en blanding.

God fornøjelse.

BLIXENS SYNTAKS HJERNEVRIDEREN

Arbejdsark til elever

I denne opgave skal I arbejde med Karen Blixens måde at skrive på – det, der kaldes syntaks.

Nærlæs sætningen fra historiens indledning:

'Og han fik en dygtig billedskærer i Dragør, som han kendte, til at lave en galionsfigur så lig hans kone i ansigt og skikkelse, som det lod sig gøre, i en lyseblå og lyserød kjole mage til hendes egen søndagskjole, som han selv havde taget hjem til hende fra Sicilien, og med det lange dejlige hår, som hans unge kone selv meget ærbart bandt op under en lille net hvid kappe, bølgende efter hende, som om vinden førte det med sig.' (Blixen "De blaa Øjne", 1942, indledningen).

Hvorfor er sætningen så svær at læse? (beskriv sprogbrugen).

Hvorfor er sætningen så svær at huske?

Omskriv sætningen, så den bliver nemmere at forstå:

Diskuter: Hvad synes I?

Er denne sprogbrug del af kanonforfatteren Blixens særlige fortællestil og fascinationskraft?

eller

Er denne sprogbrug mon årsagen til, at Blixen aldrig fik Nobelprisen i litteratur?

Læs fx her: <https://www.information.dk/kultur/anmeldelse/2010/01/derfor-fik-blixen-aldrig-nobelpris>

VESTERHAVET

Arbejdsark til sansning

I Karen Blixens tekst 'De Blaa Øjne' (1942) får skipperens kone, Severine, at vide af kvinden Sunniva, at hun bliver blind.

Da græd den unge kone og vred sine hænder. "Oh, Sunniva, kære Sunniva!" sagde hun, "tag min hånd og før mig ned til havnen og helt ud på pieren og drej mit hoved imod nord og sig mig, at du mod himlen ser det herlige og hellige billede af et sejl, og det er min kære mands skib, som kommer tilbage, før ham tilbage til mig, så jeg kan bede ham om forladelse og sige, at han skal få lov til at fylde sit store hjerte, ligesom han skal få lov til at fylde sit store krus". (Blixen, 1942)

I dette arbejdsark skal du/I arbejde med at sanse havet.

Læs uddraget af teksten ovenfor.

Gå ned til havet uden at tale sammen.

Gå ud på molen (det, der i teksten hedder en Pier), og drej hovedet mod nord (op langs kysten).

Luk øjnene, og lyt.

Luk øjnene, og træk vejret dybt ind.

Åben øjnene, og se ud over havet.

Forestil dig, at du står og længes efter en, der skal komme sejlene, men at du hverken kan se skibet eller høre det. Og at det aldrig kommer tilbage.

GALIONSFIGURER PÅ MUSEET

Arbejdsark til tekstforståelse

I Karen Blixens tekst 'De Blaa Øjne' (1942) beskriver hun skipperens galionsfigur på skibet Den Smukke Severine.

I dette arbejdsark skal du/I arbejde med at genkende og beskrive galionsfigurerne. Hullet midt i den ene figur er sandsynligvis der, hvor den har været skruet fast til båden.

Start med at læse tekstafsnittet, der begynder således:

"Og han fik en dygtig billedskærer i Dragør, som han kendte, til at lave en galionsfigur så lig hans kone i ansigt og skikkelse, som det lod sig gøre, i en lyseblå og lyserød kjole mage til hendes egen søndagskjole, som han selv havde taget hjem til hende fra Sicilien, og med det lange dejlige hår, som hans unge kone selv meget ærbart bandt op under en lille net hvid kappe, bølgende efter hende, som om vinden førte det med sig. Han var meget glad og stolt over sin galionsfigur og talte meget om den; men hans kone var jaloux på den". (Blixen, 1942).

Gå sammen i en lille gruppe.

Se de to galionsfigurer på bagvæggen af rum 1. Hvilken en kunne være den smukke Severine?

Læs jeres to beskrivelser af den unge kone op for hinanden (dem I skrev derhjemme). Lyt, og diskuter, om de er skrevet i Blixens syntaks eller i en mere læsbar syntaks.

Sammenhold beskrivelserne med de to galionsfigurer.

Navnet "Severine" kommer af latin "severus", som i engelsk hedder "severe" og betyder streng, krævende eller alvorlig. Passer det til skipperens fortælling om sin galionsfigur?

Passer det til skipperens kone?

Hvad kunne galionsfiguren i fortællingen hedde, hvis hun ikke hed "Den smukke Severine"? Find på et betydningsfuldt navn til hende:

Find på et navn til den anden galionsfigur: